

Bankarsko pravo — sudska praksa Bosne i Hercegovine (1. dio)

Primjena Švicarskog obligacionog prava u FBiH

OBAVEZUJU SE tuženi, S. F. i S. Š., da solidarno tužitelju ALPHAPAY AG, Neugasse 14 8005, Zurich, Switzerland, isplate dug 37.844,05 KM (21.916,00 CHF) na osnovu neotplaćenog kredita iz ugovora o kreditu broj 0637450990-OK-6 od dana 05.05.1994. godine sa pripadajućim zakonskim kamatama od dana 15.07.1998. godine do dana isplate i obavezuju se tuženi da plate troškove parničnog postupka u iznosu od 5.993,02 KM, sve u roku od 30 dana od dana prijema presude.

(Presuda Općinskog suda Travnik 51 0 P 052599 13 P2 od 28.11.2014.g., potvrđena presudom Kantonalnog suda u Novom Travniku broj: 51 0 P 052 599 15 Gž 2 od 04.09.2015.g.)

(Pravosnažna presuda Osnovnog suda u Derventi 84 0 P 037757 12 P od 27.08.2012.g.)

Odgovornost za štetu prouzrokovanu novčanom transkacijom Western Union-a.

(Pravosnažna presuda Općinskog suda u Sarajevu 065-0-P-06-00 4554 od 28.06.2007.g. potvrđena presudom Kantonalnog suda u Sarajevu 09 0 P 009835 07 Gz od 06.12.2013)

Član 997. i Član 1004. Zakona o obligacionim odnosima

OTKAZOM KREDITA OD STRANE BANKE (ZBOG KAŠNJENJA KORISNIKA KREDITA U PLACANJU DVIJE UZASTOPNE RATE) DOSPIJEVAJU NA NAPLATU NE SAMO DOSPIJELE RATE KREDITA VEC I PREOSTALI DIO KREDITA, ZAJEDNO SA UGOVORENOM I ZATEZONOM KAMATOM, A ISPUNJENJE NAVEDENOG POTRAŽIVANJA BANKA JE OVLAŠTENA ZAHITIJEVATI U PUNOM IZNOSU I OD SUPSIDIJARNIH JEMACA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 63 0 P 002544 10

Rev od 14.09.2010. g.)

Član 557. Zakona o obligacionim odnosima

Član 20. tačka 8. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

NA MATERIJALNO-PRAVNI ODNOS NASTAO ZAKLJUČENJEM UGOVORA O ZAJMU U ŠVICARSKOJ, GDJE JE TUŽITELJICA, KAO ZAJMODAVAC, IMALA PREBIVALIŠTE U VRIJEME ZAKLJUČENJA UGOVORA, PREMA PRAVILIMA KOLIZIONOG PRAVA KAO MJERODAVNO PRAVO IMA SE PRIMJENITI PRAVO MJESTA PREBIVALIŠTA ZAJMODAVCA, UKOLIKO UGOVOROM NIJE DRUGAČIJE ODREĐENO ILI UKOLIKO POSEBNE OKOLNOSTI SLUČAJA NE UPUĆUJU NA DRUGO MJERODAVNO PRAVO.

Obrazloženje:

Navedeno stoga što je po nižestepenim sudovima zanemareno da je sporni pravni odnos zasnovan zaključenjem ugovora o zajmu u Švicarskoj, gdje je tužiteljica, kao zajmodavateljica, u vrijeme zaključenja ugovora imala prebivalište, dosljedno kojoj činjenici, prema pravilima kolizionog prava sadržanim u odredbama člana 20. tačka 8) Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima, s obzirom da nije izabrano mjerodavno pravo, niti posebne okolnosti slučaja ne upućuju na drugo pravo, se kao mjerodavno pravo ima primjeniti pravo mjesta prebivališta zajmodavca, u ovoj pravnoj stvari tužiteljice, dakle, Švicarske – pravo mjesta gdje se u vrijeme prijema ponude nalazilo prebivalište, odnosno sjedište zajmodavca. Prema pravilima materijalnog prava sadržanim u odredbama člana 312. Švicarskog zakonika o obligacijama (Codes des obligations) zajam je ugovor kojim se zajmodavac obavezuje da zajmoprimcu prenese u svojину izvjesnu sumu novca ili nekih drugih potrošnih stvari, uz obavezu zajmoprimca da mu vrati istu količinu stvari iste vrste i kvaliteta.

Sagledavanjem utvrđenih činjenica da su dana 18.03.1996. godine parnične stranke zaključile predmetni ugovor o zajmu, kojim se tužiteljica, kao zajmodavateljica, obavezuje predati tuženom, kao zajmoprimcu, iznos od 35.000,00 SFR, a tuženi se obavezuje isti iznos novca vratiti najkasnije do 20.12.1996. godine, tuženi da je osnovom navedenog ugovora od tužiteljice primio navedeni novčani iznos, koji nije vratio, u odnosu na navedena pravila materijalnog prava odluke nižestepenih sudova, unatoč tome što su utemeljene na odredbama domaćeg prava koje nije trebalo primjeniti se pokazuje pravilnom i zakonitom.

Cijeneći da u smislu odredbi člana 102. stav 2. Švicarskog zakonika o obligacijama dužnik pada u docnju već samim protekom dana koji je određen sporazumom pravilno je odlukama nižestepenih sudova utvrđeno da je tuženi pao u docnju dana 21.12.1996. godine. Međutim, u pogledu visine zatezne kamate, primjenom odredbi člana 104. stav 1a). ovoga Zakonika, koje se imaju primjeniti kao mjerodavno pravo, proizilazi da dužnik koji se nalazi u docnji sa plaćanjem novčane sume duguje zateznu kamatu od 5% godišnje, čak i u slučaju kada je ugovorom utvrđena niža kamatna stopa, dosljedno čemu se u navedenom dijelu pobijana presuda drugostepenog suda imala preinačiti dosuđivanjem navedene zatezne kamate.

Dosljedno navedenom valjalo je reviziju tuženog, u pogledu odluke o glavnoj stvari, saglasno odredbama člana 248. ZPP odbiti, a u pogledu odluke o kamatama, pravilnom primjenom materijalnog prava, saglasno odredbama člana 250. stav 1. ZPP usvojiti revizija tuženog i preinačiti pobijana presude u navedenom dijelu, u svemu kao u izreci ove presude.

PRESUDA Vrhovnog suda Federacije BiH

Revizija se djelimično usvaja, obje presude nižestepenih sudova preinačavaju u dijelu odluke o visini zatezne kamate tako da se tuženi obavezuje da tužiteljici na dosuđeni iznos glavnog duga od 35.000,00 SFR plati zateznu kamatu od 5% godišnje, dok se u preostalom dijelu revizija odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Velikoj Kladuši broj: P-456/02 od 30.01.2004. godine tuženi se obavezuje da tužiteljici po osnovu zajma plati 35.000,00 CHF sa zakonskom zateznom kamatom u visini kamatne stope koja se plaća u V.K. na oročene devizne štedne uloge preko godinu dana, počev od 21.12.1996. godine pa do isplate, uz naknadu troškova parničnog postupka u iznosu od 7.625,00 KM. Odbija se kao neosnovan po tuženom istaknuti prigovor mjesne nadležnosti, kao i prigovor presuđene stvari. Rješenje o privremenoj mjeri od 14.09.2000. godine ostaje na snazi do izvršenja presude.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Bihaću broj: GŽ-680/05 od 18.08.2008. godine žalba tuženog se djelimično uvažava i prvostepena presuda preinačava u pogledu dosuđene zakonske zatezne kamate na iznos glavnog

duga po osnovu zajma od 35.000,00 CHF, tako da se tuženi obavezuje da tužiteljici na ovaj iznos glavnog duga isplati zakonske zatezne kamate, umjesto kamata dosuđenih prvostepenom presudom, a u preostalom dijelu tužbeni zahtjev tužiteljice za zakonske zatezne kamate dosuđene prvostepenom presudom na iznos glavnog duga, do iznosa kamata dosuđenih ovom presudom, se odbija kao neosnovan. U preostalom dijelu žalba tuženog se odbija kao neosnovana i prvostepena presuda potvrđuje.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tuženi pobija navedenu presudu drugostepenog suda zbog povreda odredaba parničnog postupka iz člana 209. Zakona o parničnom postupku koja je učinjena u postupku pred drugostepenim sudom i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom revizijskom sudu da uvažavanjem revizije pobijanu presudu ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Tužiteljica nije podnijela odgovor na reviziju.

Revizija tuženog nije osnovana.

Ispitujući pobijanu presudu u svemu saglasno odredbama člana 241. Zakona o parničnom postupku („Službene novine FBiH“, broj: 53/03, 73/05 i 19/06 – dalje ZPP), revizijski sud je utvrdio da u pogledu odluke o glavnoj stvari drugostepeni sud ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, a ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti, dok je u pogledu odluke o dosuđenim kamatama revizijski sud utvrdio da je pobijanom presudom materijalno pravo pogrešno primjenjeno.

Prvostepeni sud je u bitnom utvrdio da su dana 18.03.1996. godine parnične stranke zaključile u inostranstvu – Z., Š. (gdje su oboje boravili i radili) ugovor o zajmu, kojim se tužiteljica, kao zajmodavateljica, obavezuje predati tuženom, kao zajmoprimcu, iznos od 35.000,00 CHF (švicarskih franaka), a tuženi se obavezuje isti iznos novca vratiti najkasnije do 20.12.1996. godine. Tuženi da je osnovom navedenog ugovora od tužiteljice primio navedeni novčani iznos, koji nije vratio.

Slijedom navedenih činjeničnih utvrđenja prvostepeni sud izvodi zaključak da u smislu odredbi člana 562. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 57/89, „Službeni list SR BiH“, broj: 2/92, 13/93 i 13/94 i „Službene novine F BiH“, broj: 29/03 – u daljem tekstu ZOO) predstoji obaveza tuženog na izvršenje ugovorne obaveze u vidu vraćanja iste količine primjenog iznosa deviznih sredstava po osnovu zajma, što opredjeljuje njegovu odluku o usvajanju tužbenog zahtjeva tužiteljice za vraćanje iznosa datog zajma.

Kako je nesporno obaveza tuženog na vraćanje primljenog zajma dospjela dana 21.12.1996. godine, kada je ugovorom određen rok ispunjenja, kojim danom je tuženi došao u docnju (što bi podrazumijevalo primjenu odredbi člana 324. stav 1. ZOO) prvostepeni sud na iznos glavnog duga dosuđuje zakonsku zateznu kamatu u visini kamatne stope koja se plaća u V.K. na oročene devizne štedne uloge preko godinu dana, počev od dana docnje dužnikapozivom na pravila materijalnog prava sadržanim u članu 277. stav 1. ZOO.

Odlučujući o izjavljenoj žalbi tuženog na navedenu presudu prvostepenog suda drugostepeni sud pobijanom presudom u cijelosti prihvata činjenična utvrđenja i zaključak prvostepenog suda, dosljedno čemu se žalba pokazuje neosnovanom u odnosu na glavno potraživanje, što opredjeljuje odluku toga suda o potvrđivanju prvostepene presude u tom dijelu.

U pogledu odluke o kamatama drugostepeni sud, smatrajući da pravilnom primjenom odredbi člana 277. stav 1. ZOO tužiteljici na dosuđeni iznos pripada zakonska zatezna kamata preinačava odluku prvostepenog suda u navedenom dijelu na način da dosuđuje ovu, umjesto kamate dosuđene prvostepenom presudom.

Suprotno tvrdnjama revizije drugostepeni sud je rješavajući o žalbi tuženog u smislu odredbi člana 231. ZPP pravilno ocijenio da je prvostepeni sud izvedene dokaze prosudio po slobodnom uvjerenju i svoje uvjerenje opravdao

uvjerljivim i logičnim razlozima da bi se moglo provjeriti da li ovo ima pravnu i činjeničnu osnovu, navodeći valjane razloge za ocjenu materijalnih dokaza na kojima tužiteljica zasniva osnovanost tužbenog zahtjeva u ovoj pravnoj stvari.

Uvjerenje o neosnovanosti žalbenih prigovora drugostepeni sud je opravdao valjanim razlozima koje kao pravilne prihvata i ovaj sud, s obzirom da nisu u suprotnosti sa zapisnicima o izvedenim dokazima i samim dokazima koji se nalaze u spisu predmeta, a imaju uporišta i u odredbama materijalnog prava primjenom kojih je razriješen sporni odnos. Dosljedno navedenom proizilazi da se revizijski navodi tuženog da je pred drugostepenim sudom ostvarena povreda odredaba parničnog postupka u smislu odredbi člana 209. ZPP pokazuju neosnovanim.

Stoga neosnovano tuženi tvrdi da drugostepeni sud nije dao valjane razloge iz kojih poprima da se u konkretnom slučaju radilo o ugovoru o zajmu a ne o zajedničkom ulaganju pri osnivanju firme, jer je u pogledu ovih žalbenih navoda drugostepeni sud dao potpune i jasne razloge koje u cjelosti prihvata i revizijski sud (drugi i treći pasus treće stranice pismenog otpavka presude).

Cijeneći činjenicu da je u ovoj pravnoj stvari podnošenjem tužbe pokrenut spor o imovinskopravnom zahtjevu – vraćanje zajma – protiv tuženog čija se imovina u vidu nekretnina koje se nalaze na teritoriji Bosne i Hercegovine u mjestu V., Općina V.K. (u odnosu na koje je tužiteljici predao dokaze o vlasništvu prilikom zaključenja ugovora o zajmu) pravilno su nižestepeni sudovi, protivno neosnovanim revizijskim tvrdnjama tuženog, prihvatili da preстоји nadležnost suda u Bosni i Hercegovine, odbijajući istaknuti prigovor tuženog da rješavanje ovoga spora ne spada u sudsku nadležnost (poprimajući da se radi o prigovoru mjesne nadležnosti), te da predстоји mjesna nadležnost Općinskog suda u Velikoj Kladuši, kao mjesno nadležnog suda čija nadležnost proizilazi iz odredbi člana 47. stav 1. ZPP.

Naime, odredbama člana 54. stav 1. Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima („Službeni list SFRJ“, br. 43/82 i 72/82) preuzetog Uredbom sa zakonskom snagom o preuzimanju i primjenjivanju saveznih zakona koji se u Bosni i Hercegovini primjenjuju kao republički propisi („Službeni list R BiH“ broj 2/92), koji se ima primjeniti u smislu odredbi člana 458. ZPP, je određeno da u sporovima o imovinskopравnim zahtjevima nadležnost suda BiH postoji ako se na teritoriji BiH nalazi imovina tuženika ili predmet koji se traži tužbom. U tim odredbama je sadržano pravilo o međunarodnoj nadležnosti suda u BiH u imovinskim sporovima, prema kojima se nadležnost suda veže uz postojanje imovine tuženika u BiH u kom slučaju ovo pravilo ima značaj općeg supsidijarnog kriterija za određivanje nadležnosti suda u BiH u sporovima o imovinskopравnim zahtjevima, pri čemu se ovaj ne mora odnositi na imovinu tuženika u BiH koja je poslužila kao temelj za određivanje nadležnosti suda u BiH.

Pri navedenom bez značaja je pitanje državljanstva učesnika u sporu, na što ukazuje tuženi u svojim revizijskim tvrdnjama, jer izvan navedenih uvjeta za određivanje nadležnosti u sporovima o imovinskopравnim zahtjevima u odnosu na tuženika koji ima imovinu na teritoriji BiH ne postoji uvjet u vidu određenog državljanstva.

Cijeneći da su u razrješenju spornog odnosa u pogledu odluke o glavnoj stvari nižestepeni sudovi u pogledu odlučnih činjenica utvrdili navedeno činjenično stanje, kojim je vezan i ovaj revizijski sud, na koje je primijenio označena pravila materijalnog prava, po ocjeni revizijskog suda drugostepeni sud je utemeljio svoju odluku na odredbama materijalnog prava koje nije mogao primjeniti, čime ne postoji pogrešna primjena materijalnog prava jer i uz primjenu materijalnopравnih odredbi koje treba primjeniti valja donijeti jednaku odluku, tako da u navedenom dijelu ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, a ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

Prema pravilima materijalnog prava sadržanim u odredbama člana 312. Švicarskog zakonika o obligacijama (Codes des obligations) zajam je ugovor kojim se zajmodavac obavezuje da zajmoprimcu prenese u svojinu izvjesnu sumu novca ili nekih drugih potrošnih stvari, uz obavezu zajmoprimca da mu vrati istu količinu stvari iste vrste i kvaliteta.

Međutim, u pogledu visine zatezne kamate, primjenom odredbi člana 104. stav 1a). ovoga Zakonika, koje se imaju primijeniti kao mjerodavno pravo, proizilazi da dužnik koji se nalazi u docnji sa plaćanjem novčane sume duguje zateznu kamatu od 5% godišnje, čak i u slučaju kada je ugovorom utvrđena niža kamatna stopa, dosljedno čemu se u navedenom dijelu pobijana presuda drugostepenog suda imala preinačiti dosuđivanjem navedene zatezne kamate.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-08-001568 od

25.02.2010. godine)

Tužba – nedostatak stranačke sposobnosti

Član 293. stav 3. Zakona o parničnom postupku

OKOLNOST DA JE TUŽITELJICA PRAVILNO NAZNAČENOM NAZIVU TUŽENE BANKE, KAO EGZISTENTNE PRAVNE OSOBE KOJA IMA STRANAČKU SPOSOBNOST, DODALA I NAZIV NJENE EKSPozITURE, KAO ORGANIZACIONOG DIJELA BANKE U KOME JE OBAVLJALA RAD, NEMA ZA POSLJEDICU NEUREDNOŠT TUŽBE KOJA SE TIČE NEDOSTATKA STRANAČKE SPOSOBNOSTI TUŽENE.

Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000447 od 12.05.2009. god.)

Član 288. Zakona o obligacionim odnosima

ZABILJEŽBA PRAVA IZVRŠENJA U KORIST POVJERIOCA NA NEKRETNINAMA DUŽNIKA, NA KOJIMA JE SA PRVENSTVENIM REDOM NAMIRENJA ZASNOVANA I HIPOTEKA U KORIST TREĆEG LICA (BANKA), U KONKRETNOM SLUČAJU NE PREDSTAVLJA ODGOVARAJUĆI DOKAZ OBEZBJEĐENJA POVJERIOČEVOG POTRAŽIVANJA, PA DUŽNIK NE MOŽE OSNOVANO ZAHITIJEVATI OD POVJERIOCA DA MU VRATI NJEGOVU STVAR KOJU OVAJ DRŽI PO OSNOVU PRAVA ZADRŽAVANJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 25 0 P 007569 08 Rev od 09.02.2010. g.)

Član 371. i član 374. Zakona o obligacionim odnosima

UGOVOR O KREDITU NIJE „USLUGA“ KOJU IMA U VIDU ČLAN 374. ZOO TAKO DA POTRAŽIVANJE BANKE IZ UGOVORA O KREDITU, NEOVISNO OD TOGA ŠTO JE ZAKLJUČEN IZMEĐU DVA PRAVNA LICA, ZASTARIJEVA U PETOGODIŠNJEM ZASTARNOM ROKU.

Nedopuštena pobuda

Član 53. stav 1. i 2. ZOO

OKOLNOST ŠTO JE TUŽITELJ, KAO TEHNIČKI DIREKTOR I SUVLASNIK TUŽENOG, SMATRAO DA MU ČINJENICA DA JE IZMIRIO DUG TUŽENOG DAJE ZAKONSKI OSNOV DA ZAHITIJEVA POVEĆANJE SVOG VLASNIČKOG ULOGA U DRUŠTVU (TAJ ZAHITJEV JE PRAVOMOĆNO ODBIJEN U OVOJ PARNICI), ŠTO BI OSNOVOM UGOVORA SA DRUGIM SUVLASNICIMA MOGAO I ISHODITI, NEMA SAMA PO SEBI PRAVNI ZNAČAJ NEDOPUŠTENE

POBUDE IMAJUĆI U VIDU ČINJENICU DA JE IZMIRENJE DUGA I ZAKLJUČENJE UGOVORA O ISPUNJENJU POTRAŽIVANJA BILO NEODLOŽNO I KORISNO ZA TUŽENOG, A DA TUŽENI TOKOM POSTUPKA NIJE DOKAZAO DA JE DRUGA UGOVORNA STRANA (BANKA) ZNALA ILI MORALA ZNATI DA JE NEDOPUŠTENA POBUDA BITNO UTICALA NA ODLUKU TUŽITELJA DA ZAKLJUČI UGOVOR O ISPUNJENJU POTRAŽIVANJA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-06-001388-4 od 20.11.2008. g.)

Član 318. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

ODREDBA ČLANA 318. STAV 1. ZOO-A KAO ODLUČNI KRITERIJ ZA PITANJE ISPUNJENJA NOVČANE OBAVEZE UZIMA U OBZIR SAMO ČINJENICU GDJE SE VODI RAČUN POVJERIOCA. ZA PRAVILNU PRIMJENU NAVEDENE ODREDBE ODLUČNA JE SAMO ČINJENICA DA LI JE TUŽITELJ, KAO POVJERILAC, U VRIJEME SPORNE NOVČANE TRANSAKCIJE IMAO OTVOREN RAČUN KOD BANKE KOJOJ JE STIGLA NOVČANA DOZNAKA DUŽNIKA U KORIST POVJERIOCA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: 070-0-Rev-07-000808 od 09.09.2008. g.)

Aneks ugovora – jemac

ODREDBE ANEKSA UGOVORA, KOJIM SE OTEŽAVAJU ILI POVEČAVAJU OBAVEZE DUŽNIKA IZ GLAVNOG UGOVORA O KREDITU, NE OBAVEZUJU JEMCE KOJI NISU POTPISALI ANEKS UGOVORA ILI POVODOM TOG ANEKSA POTPISALI IZJAVU O JEMČENJU.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: 63 0 P 003352 10 Rev od 25.10.2011. g.)

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 003352 09 P od 22.06.2009. godine u stavu I izreke u odnosu na tuženog B. Š. odlučeno je: Dužan je tuženi B. Š. isplatiti tužitelju na ime duga po kreditu iznos od 191.431,42 KM sa zakonskim zateznim kamatama počev od 07.11.2005. godine, kao dana podnošenja tužbe pa do isplate kao i da tužitelju naknadi parnične troškove u iznosu od 2.371,36 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 22.06.2009. godine, kao dana presuđenja pa do isplate u roku od 30 dana pod prijetnjom izvršenja. Tužbeni zahtjev preko dosuđenog iznosa je odbijen. Stavom II izreke u odnosu na tužene J. Š., I. K. i A. Š. odlučeno je da se odbije tužbeni zahtjev koji glasi: „Dužni su tuženici J. Š., I. K. i A. Š. solidarno isplatiti tužitelju na ime duga po kreditu iznos od 208.899,09 KM sa zakonskim zateznim kamatama počev od 07.11.2005. godine, kao dana podnošenja tužbe pa do isplate, kao i da tužitelju naknade parnične troškove sa zakonskim kamatama od dana odlučivanja do isplate sve u roku od 30 dana i pod prijetnjom ovrhe.“ Istom presudom obavezan je tužitelj da naknadi tuženim troškove postupka u iznosu od 2.686,64 KM u roku od 30 dana.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 003352 09 Gž od 23.11.2009. godine žalba tužitelja je uvažena i prvostepena presuda preinačena na način da se sudi: Dužni su tuženi solidarno isplatiti tužitelju na ime duga po kreditu iznos od 208.899,09 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 07.11.2005. godine, kao dana podnošenja tužbe pa do isplate i naknaditi mu troškove postupka u iznosu od 2.371,36 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 22.06.2009. godine pa do isplate, a sve u roku od 30 dana i pod prijetnjom izvršenja. Istom presudom žalba tuženih je odbijena.

Blagovremeno podnesenom zajedničkom revizijom drugostepenu presudu pobijaju tuženi zbog povrede odredaba parničnog postupka, pogrešne primjene materijalnog prava i nepravilno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja s prijedlogom da se revizija uvaži, pobijana presuda preinači i tužbeni zahtjev tužitelja odbije u cjelosti.

Odgovor na reviziju je podnesen.

Nakon što je ispitao pobijanu presudu u granicama razloga iz člana 241. Zakona o parničnom postupku – dalje ZPP-a, ovaj sud je odlučio kao u izreci iz sljedećih razloga:

Revizija nije osnovana u odnosu na prvotuženog, dok je u odnosu sa ostale tužene revizija osnovana.

Prije svega, valja reći da se revizija ne može izjaviti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kako je to izričito propisano u odredbi člana 240. st. 2. ZPP-a, pa pozivanje tuženih na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i isticanje prigovora u tom smislu, nisu mogli biti predmet razmatranja ovog suda.

U bitnom činjenična utvrđenja nižestepenih sudova mogu se sumirati u sljedećem: pravni prednik tužitelja je, kao davalac sa prvotuženim, kao korisnikom dana 07.01.1998. godine zaključio Ugovor o kreditu br. 1/98 kojim je korisniku odobrio novčana sredstva u iznosu od 300.000,00 DM, na rok otplate od 120 mjeseci i sa zakonskom zateznom kamatom od 14,5% uz obavezu plaćanja mjesečnih anuiteta u iznosu od 4.685,09 DM, da su se drugo do četvrto tuženi u svojstvu solidarnih jemaca (jemci-platci) pismenim izjavama obavezali izmiriti sve dospjele obaveze po odobrenom kreditu, da je anexom na osnovni ugovor dana 31.12.1999. godine snižena ugovorena kamata sa 14,5 % na 6% i produžen period otplate duga sa 10 na 15 godina, a anexom na osnovni ugovor od 23.02.2000. godine utvrđen je na preostali iznos neplaćenog kredita od 188.779,61 KM grejs period od dvije godine (počev od 01.01.2000. godine pa do 31.12.2001. godine) uz obavezu da ostatak duga bude plaćen u 180 jednakih mjesečnih anuiteta s tim da prvi anuitet dospjeva 01.01.2002. godine. Dalje, kao nesporno je utvrđeno da jemci nisu potpisali anexe ugovora, da prvotuženi počev od 01.01.2000. do jedanaestog mjeseca 2005. godine nije uplatio po spornom kreditu nijednu ratu, da je u toku likvidacionog postupka G. banka (postupak nad ovom bankom zaključen 12.05.2003. godine) sa tužiteljem zaključila pismeni ugovor o ustupanju radi ispunjenja br. 1/07-15 kredita i sličnih tražbina, a nije bilo sporno ni da je dana 28.02.2005. godine ugovor o kreditu otkazan zbog neplaćanja, te da je na dan 18.10.2005. godine prema podacima tužitelja ukupan dug po ovom kreditu iznosio 236.715,46 KM.

Na osnovu tako utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeni sud zaključuje da jemci nisu potpisali anexe na osnovni ugovor, da je u odnosu na njih potraživanje tužitelja zastarjelo u cjelokupnom iznosu glavnog duga i dospelih kamata i u odnosu na ove tužene odbija zahtjev tužitelja pozivajući se na odredbe člana 998. i 1019. stav 3. važećeg Zakona o obligacionim odnosima – ZOO, dok u odnosu na prvotuženog djelimično udovoljava zahtjevu tužitelja za iznos od 191.431,42 KM sa zakonskim zateznim kamatama počev od 07.11.2005. godine i parničnim troškovima.

Ne prihvatajući takav zaključak prvostepenog suda, drugostepeni sud odbija žalbu tuženih, a udovoljava žalbi tužitelja i prvostepenu presudu preinačava tako što sve tužene solidarno obavezuje na plaćanje duga tužitelju u iznosu od 208.899,09 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 07.11.2005. godine, kao dana podnošenja tužbe pa do isplate uz nadoknadu troškove postupka. Kao razloge za takvu svoju odluku drugostepeni sud navodi da potraživanje tužitelja u odnosu na drugo, treće i četvrtužene nije zastarjelo jer shodno odredbi člana 392. stav 3. ZOO zastarni rok nije tekao zbog započetog postupka likvidacije nad prednikom tužitelja (koji je okončan 12.05.2003. godine), pa kako nije protekao rok predviđen za zastarjelost ovakvih potraživanja od pet godina, taj sud obavezuje sve tužene na solidarnu isplatu duga tužitelju u navedenom iznosu.

Suprotno pogrešnom pravnom shvatanju revidenta drugostepena presuda nije donesena povredom odredaba parničnog postupka.

Naime, prigovor revidenta da je u postupku pred drugostepenim sudom učinjena povreda odredaba parničnog postupka u smislu čl. 209. ZPP-a je paušalan, s obzirom da ne obrazlaže koju od odredaba parničnog postupka pri žalbenom odlučivanju taj sud nije primjenio ili je nepravilno primjenio. Rješavajući žalbu tuženih drugostepeni sud je ispitao prvostepenu presudu u smislu čl. 221. ZPP-a i ocijenio žalbene navode koji su od odlučnog značaja za ocjenu osnovanosti tog pravnog lijeka (čl. 231. tog zakona). Sem toga, dokazi (isprave) izvedeni pred prvostepenim sudom su pravilno ocijenjeni u skladu sa članom 8. ZPP-a, pa prema tome nije osnovan prigovor revidenta da je pred drugostepenim sudom ostvarena povreda odredaba parničnog postupka.

Međutim, osnovano se revizijom prigovara da materijalno pravo u pobijanoj presudi u odnosu na drugo do četvrtotužene nije pravilno primjenjeno.

S tim u vezi, treba reći da su nižestepeni sudovi pravilno raspravili prigovor nedostatka aktivne legitimacije o čemu su dali jasne, potune i odgovarajuće razloge prihvatljive i za ovaj sud pa se radi nepotrebnog ponavljanja revidenti upućuju na razloge nižestepenih presuda date strani 3 posljednji pasus i strani 4- prvostepeni sud, a drugostepeni sud na strani trećoj pobijane presude. pa se polemisanje revidenata pravnom prirodom ugovora zaključenog između G. banke i tužitelja i s tim u vezi prekidom zastarjevanja pokazije suvišnim.

Kada je u pitanju prigovor nedostatka pasivne legitimacije tuženih jemaca, ovaj sud je shvatanja da naknadne izmjene bitnih elemenata ugovora o kreditu i s tim u vezi zaključenje dva anexa na osnovni ugovor, koje jemci nisu potpisali, bilo od uticaja na njihovu odgovornost za isplatu spornog duga. Naime, polazeći od cilja zbog koga je ustanovljena pismena forma ovakvih ugovora, a to je zaštita jemaca od nepromišljenog i olakog preuzimanja obaveza tuđeg duga, kao i da pismena forma izjave o jemčenju predstavlja bitan ili konstitutivni sastojak ugovora o jemstvu, po shvatanju ovog suda sve kasnije izmjene ugovora koje su se odnosile na bitne elemente ugovora, morale su biti sačinjene u pismenom obliku i potpisane i od strane jemaca, a što nije bio slučaj u ovom predmetu jer jemci nisu potpisali anexe ugovora. Ovo iz razloga što odgovornost jemaca ne mogu povećavati i otežavati ni povjerilac, a ni glavni dužnik, koji su zaključenjem drugog anexa na osnovni ugovor produžavanjem roka otplate kredita, to zapravo i učinili. Dakle, odredbe anexa ugovora koje nisu potpisali ne obavezuju jemce, kako to pravilno zaključuje i prvostepeni sud kada odbija tužitelja sa zahtjevom u odnosu na drugo do četvrtotužene. Iz navedenih razloga ne može se prihvatiti pravilnim pravni stav drugostepenog suda da su svi tuženi solidarno odgovorni za isplatu duga proizašlog iz osnova spornog ugovora o kreditu (član 998. u vezi sa čl. 67. st. 2. ZOO).

Dakle, jemci odgovaraju povjeriocu samo u onoj mjeri u kojoj su preuzeli jemstvo što bi u konkretnom slučaju značilo samo u pogledu obaveza preuzetih osnovnim ugovorom od 07.01.1998. godine.

Ukupan dug po neizmirenom kreditu u odnosu na drugo, treće i četvrto tužene dospio je na naplatu 01.03.2000. godine (član 5 ugovora od 07.01.1998. godine), pa kako je tužba u ovoj pravnoj stvari podnesena 07.11.2005.godine u smislu odredbe člana 372. st. 2. u vezi sa stavom 1. ZOO nastupila je zastara potraživanja svih anuiteta, a time i cjelokupnog potraživanja iz ugovora o kreditu. Zastara utuženog potraživanja nastupila je i po odredbama člana 373. ZOO jer po odredbama stava 1. ovog člana samo pravo iz koga proističu povremena potraživanja, u koje spadaju i anuiteti, zastarjeva za pet godina, računajući od dospelosti najstarijeg neispunjenog potraživanja poslije koga dužnik nije vršio davanja. Najstariji plaćeni anuitet dospio je na plaćanje 01.01.2000. godine, pa je prije podnošenja tužbe u odnosu na ove tužene protekao rok od pet godina, čime je cjelokupno potraživanje tužitelja u odnosu na ove tužene zastarjelo.

Prvim anexom na osnovni ugovor od 31.12.1999. godine prednik tužitelja i prvotuženi su izmijenili kamatnu stopu utoliko što je ova snižena sa 14,5 % na 6%, ali i produžili period otplate duga sa 10 na 15 godina, dok su drugim aneksom od 23.02.2000. godine na preostali iznos neplaćenog kredita od 188.779,61 KM ugovorili grejs period od dvije godine (počev od 01.01.2000. godine pa do 31.12.2001. godine) uz obavezu da navedeni iznos ostatka duga

bude plaćen u 180 jednakih mjesečnih anuiteta sa dospjećem prvog anuiteta 01.01.2002. godine. Potraživanje tužitelja u odnosu na prvotuženog je zastarjelo samo djelimično u pogledu anuiteta dospjelih na naplatu do 07.11.2002.godine, kako to pravilno nalazi i prvostepeni sud obavezujući prvotuženog na plaćanje iznosa od 191.431,42 KM sa zakonskim zateznim kamatama počev od podnošenja tužbe tj. 07.11.2005. godine. Otvaranjem postupka likvidacije nad pravnim prednikom tužitelja Glumina bankom nije došlo do prekida zastare po članu 392. st.3. ZOO, kako je to pogrešno zaključio drugostepeni sud pozivajući se na Odluku ovog suda od 08.07.2008. godine, pa u konkretnom slučaju ne nalazi primjenu pomenuta odredba ZOO jer je nad pravnim prednikom tužitelja proveden postupak likvidacije u kom postupku su u smislu odredbe iz člana 61. st. 8. Zakona o bankama svi povjerioci dužni da likvidacionom upravniku prijave svoja potraživanja u roku od 60 dana od dana prve objave. Dakle, pravni prednik nije povjerilac nego lice nad kojim se sprovodi postupak likvidacije, a što pravilno primjećuje i prvostepeni sud u obrazloženju svoje presude. Kako ni jednom odredbom u Zakonu o bankama i Zakonu o stečaju i likvidaciji nije predviđeno da se otvaranjem postupka likvidacije prekida tok zastare ili pak da nastupaju pravne posljedice zastoja zastarjevanja, to je drugostepena presuda u odnosu na prvotuženog donesena pogrešnom primjenom materijalnog prava. Cjelokupno potraživanje tužitelja u odnosu na prvotuženog je dospjelo na naplatu 01.03.2002. godine (prvi dospjeli, a neplaćeni anuitet 01.01.2002. godine), a tužba u ovoj pravnoj stvari je podnesena 07.11.2005. godine, pa je potraživanje tužitelja u odnosu na prvotuženog zastarjelo samo u dijelu duga koji se odnosi na anuitete dospjele do 07.11.2002. godine, kako to pravilno nalazi i prvostepeni sud i o čemu daje valjane razloge prihvatljive i za ovaj sud. Iz navedenih razloga neprihvatljive su primjedbe revizije isticane u smislu „apsolutne zastare“ potraživanja tužitelja i u odnosu na prvotuženog, kao glavnog dužnika. Kako je i visina dugovanog iznosa od strane prvostepenog suda pravilno utvrđena primjenom principa tereta dokazivanja (član 126. ZOO), to se i primjedbe revizije isticane u tom smislu pokazuju neosnovanim.

Nad pravnim prednikom tužitelja G. bankom proveden je likvidacioni postupak koji je zaključen s danom 12.05.2003. godine, a o čemu je od strane nadležne Agencije za bankarstvo doneseno rješenje koje je objavljeno u „Službenim novinama FBiH“ od 10.06.2003. godine, pa se suvišnim pokazuje polemisanje revizije pravnom prirodom ugovora i s tim u vezi primjenom odredbe člana 388. ZOO.

Kako su i ostale, a inače ponovljene primjedbe bile predmetom razmatranja žalbenog suda, a nisu od uticaja na zakonitost pobijane presude, revidenti se upućuju na razloge pobijane presude.

Iz navedenih razloga valjalo je primjenom odredbe člana 250. st. 1. ZPP-a reviziju u odnosu na prvotuženog odbiti, a u odnosu na drugo, treće i četvrtotužene uvažiti i drugostepena presuda preinačiti tako da se žalba tužitelja odbija i prvostepena presuda u odnosu na njih potvrđuje.

Odluka o troškovima revizijskog postupka zasniva se na odredbi 386. st. 2. u vezi sa članom 397., 396. st. 1. i 2. i 397. st. 1. ZPP-a.

Članovi 154. stav 1., 155., 158. i 279. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Član 175. Zakona o izvršnom postupku

Član 1. stav 2. preuzetog Zakona o visini stope zatezne kamate

Član 1. stav 2. federalnog Zakona o visini stope zatezne kamate

BANKA ODGOVARA ZA ŠTETU PROUZROKOVANU TRAŽITELJU IZVRŠENJA POGREŠNIM OBRAČUNOM KAMATA. SUSPENZIJA PRIMJENE ODREDBE ČLANA 279. STAV 1. ZAKONA O

OBLIGACIONIM ODNOSIMA PRESTALA JE 15.07.1994. god. PRIMJENOM ZAKONA O PROMJENI VRIJEDNOSTI DINARA KADA JE DOMAĆA VALUTA POSTALA STABILNA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: 070-0-Rev-06-000779 od 06.09.2007. god.)

Član 1. Okvirnog zakona o privatizaciji preduzeća i banaka u BiH

Član 1. Zakona o privatizaciji preduzeća

PRAVO JE ENTITETA DA PRIVATIZUJU PREDUZEĆA I BANKE SMJEŠTENE NA NJIHOVOJ TERITORIJI, IAKO SU NJIHOVI SOPSTVENICI SUBJEKTI NA TERITORIJI DRUGOG ENTITETA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 25 0 Ps 000667 09

Rev od 08.02.2011. god.)

Ugovor o otvaranju transakcionog računa – odgovornost banke za štetu nastalu neizvršenjem naloženih transakcija

Član 44. Zakona o bankama („Sl.novine FBiH“ br. 39/98)

Zakon o obligacionim odnosima

Zakona o platnim transakcijama („Sl.novine FBiH“ broj 32/00)

zakona o unutrašnjem platnom prometu – prečišćeni tekst („Sl.novine FBiH“ broj 15/00)

BANKA ODGOVARA TUŽITELJU – SVOM KLIJENTU, VLASNIKU TRANSAKCIJSKOG RAČUNA ZA ŠTETU KOJU JE OVAJ PRETRPIO ZBOG TOGA ŠTO BANKA NIJE IZVRŠILA NALOGE ZA PLAĆANJE KOJIMA SU NJEGOVI DUŽNICI, TAKOĐE KLIJENTI BANKE, DALI UPUTE TUŽENOJ BANCIMA DA NA TERET NJIHOVIH TRANSAKCIJONIH RAČUNA DOZNAČE TUŽITELJU NA NJEGOV TRANSAKCIJONNI RAČUN ODREĐENE IZNOSNE.

NAVODI TUŽENE BANKE, DA ZBOG PLJAČKE, KOJOM PRILIKOM SU OTUĐENI I VIRMANSKI NALOZI, NISU IZVRŠENE SPORNE TRANSAKCIJE, NE OSLOBAĐAJU BANKU OD ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU KOJU JE PRETRPIO TUŽITELJ – NJEN KLIJENT, JER ŠTETNE POSLJEDICE NASTALE PLJAČKOM BANKE NI U KOM SLUČAJU NE MOGU DA PADAJU NA TERET NJENIH KLIJENATA.

Iz obrazloženja:

Presudom prvostepenog suda naloženo je tuženom da tužitelju naknadi štetu u iznosu od 50.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 5.11.2001.godine, pa do isplate i da nadoknadi troškove postupka u iznosu od 10.403,00 KM.

Blagovremeno izjavljenom žalbom tuženi pobija prvostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Žalba nije osnovana.

Prvostepeni sud je potpuno i pravilno utvrdio sve pravno relevantne činjenice u ovoj pravnoj stvari, na koje je pravilno primijenio materijalno, te donio ispravnu odluku kojom je naložio tuženom da tužitelju naknadi štetu u iznosu od 50.000,00 KM.

Za svoju odluku prvostepeni sud je naveo jasne, potpune i razumljive razloge, koji kao takvi proizilaze iz izvedenih dokaza ocijenjenih na način kako to regulira odredba čl. 8 Zakona o parničnom postupku. Za svoj stav prvostepeni sud je dao jasno i detaljno obrazloženje koje prihvata i ovaj sud, a koje nije dovedeno u pitanje ni žalbom tuženog.

Žalba tuženog ne daje odlučne razloge koji bi doveli u pitanje zakonitost i pravilnost osporavane presude, već ponavlja istaknute činjenice od strane tužengo u toku postupka, koje je raspravio prvostepeni sud i za to dao valjano obrazloženje.

Iz pravilnog činjeničnog utvrđenja proizilazi da je dana 26.06.201.godine zaključen Ugovor o otvaranju transakcionog računa između tužitelja, kao klijenta i tuženog, kao banke kojim ugovorom se reguliraju međusobna prava i obaveze između banke i klijenta. Isti ovakav ugovor o otvaranju transakcionog računa koji je tipskog karaktera sa tuženim, su zaključili privredna društva „A...” d.o.o. Novi Travnik dana 25.07.2001.godine i „A...” d.o.o. Novi Travnik dana 5.06.2001.godine. Dana 5.11.2001.godine, a prije pljačke banke koja se desila istog dana, navedena privredna društva su izvršila polog gotovinskog pazara putem Ekspoziture Novi Travnik na svoje transakcione račune i to „A...” d.o.o. Novi Travnik iznos od 28.030,00 KM, a „A...” d.o.o. Novi Travnik iznos od 24.800,00 KM i ispostavili naloge za plaćanje kojim su dali upute Travničkoj banci da na teret njihovih transakcionih računa doznače tužitelju na njegov transakcioni račun iznose od 25.200,00 KM i 24.800,00 KM. Navedene platne transakcije između privrednih društva „A...” i „A...” d.o.o. Novi Travnik i tužitelja „B...” d.o.o. Bugojno nisu izvršene, jer nije došlo od strane tuženog, kao banke do prenosa novčanih sredstava dužnika na račun povjerioca, tako da se ova novčana sredstva još uvijek nalaze na transakcionim računima dužnika, a koja su blokirana dana 29.04.2003.godine na osnovu Rješenja o privremenoj zabrani raspolaganja sredstvima na transakcionim računima privrednih društva „A...” i „A...”, koje je izdala Porezna uprava.

Na osnovu izvedenih dokaza, te ispravnim tumačenjem Ugovora o otvaranju transakcionog računa i pravilnom primjenom odredaba Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o platnim transakcijama („Sl.novine FBiH“ broj 32/00) i Zakona o unutrašnjem platnom prometu – prečišćeni tekst („Sl.novine FBiH“ broj 15/00), prvostepeni sud pravilno zaključuje da je tužitelj ovakvim postupanjem tuženog pretrpio štetu, za koju je odgovoran tuženi.

Žalbeni navodi tuženog, da nije mogao na osnovu kopije ovjerenog virmanskog naloga koji se nalazio kod nalogodavca izvršiti spornu transakciju i da je tuženi postupio u skladu sa procedurom propisanom Zakonom o platnim transakcijama u slučaju neizvršavanja naloga od strane banke, kao i pozivanje na čl. 11 st. 4 i čl. 12 st. 4. citiranog zakona, nisu doveli u sumnju pravilnost prvostepene presude, budući da su ove činjenice isticane i u toku postupka i da ih je prvostepeni sud ovoljno rasvijetlio i za to dao detaljno obrazloženje, koje u potpunosti prihvata i ovaj sud.

Navodi tuženog, da zbog pljačke banke, kojom prilikom su otuđeni i virmanski nalozi privrednih društva „A...” i „A...”, nisu izvršene sporne transakcije, ne oslobađaju tuženog od odgovornosti za štetu koju je pretrpio tužitelj.

Shodno čl. 44 Zakona o bankama („Sl.novine FBiH“ broj 39/98), dokumentaciju i evidenciju o obavljenim transakcijama banka je dužna čuvati u skladu sa zakonskim propisima. Štetne posljedice nastale pljačkom banke niu kom slučaju ne mogu da padaju na teret njenih klijenata.

Nema mjeta ni navodima žalbe da su u ovom slučaju pasivno legitimisani pošiljaoci naloga firme „A...” i „A...”. Naprotiv, shodno čl. 318 st. 1 Zakona o obligacionim odnosima, ako se plaćanje vrši posredstvom banke kod koje se

vodi račun povjerioca, smatraće se da je dug izmiren kada banci stigne nalog (virman) dužnika. Dakle, firme „A...“ i „A...“ kao dužnici su tužitelju kao povjeriocu ispunili novčanu obavezu dostavljanjem naloga banci. To što novčana sredstva nisu prenijeta na transakcioni račun tužitelja, odgovoran je tuženi, koji je trebao izvršiti sporne transakcije.

Iz naprijed navedenih razloga, drugostepeni sud je, na osnovu čl. 226 Zakona o parničnom postupku, žalbu tuženog odbio kao neosnovanu i potvrdio prvostepenu presudu.

(Presuda Općinskog suda Travnik broj Ps-53/04 od 19.11.2004.godine i Presuda Kantonalnog suda u Travniku, broj PŽ-4/05 od 29.11.2005.godine)

VALJAN UGOVOR O JEMSTVU

član 998

Okolnost što je ugovor o jemstvu sadržan u ugovoru o gotovinskom namjenskom kreditu, koji je sastavljen u pisanom obliku i sadrži sve elemente ugovora, ne oduzima mu svojstvo pisanog oblika, pa kako izjava o jemstvu sadrži sve bitne sastojke ugovora o jemstvu to ista i proizvodi pravno dejstvo.

“Odredbom člana 997. ZOO ugovorom o jemstvu se jemac obavezuje prema povjeriocu da će ispuniti punovažnu i dospjelu obavezu dužnika ako to ovaj ne učini, i ugovor o jemstvu obavezuje jemca samo ako je izjavu o jemčenju učinio pismeno (člana 998. ZOO). Dakle, kod utvrđenja da je revident potpisnik ugovora o kreditu (član 8. Ugovora) kojim se obavezao da preuzima obavezu otplate kredita uz uvjete i na način kao i korisnik kredita, nižestepeni sudovi su pravilno ocijenili da odredba člana 8. Ugovora o kreditu, po svom sadržaju i obliku je ugovor o jemstvu predviđen u odredbama člana 997. i 998. ZOO. Bez pravnog uporišta je stanovište revidenta da jemstvo nije uspostavljeno jer nije zaključen poseban pismeni ugovor o jemstvu. Naime, okolnost što je ugovor o jemstvu sadržan u Ugovoru o gotovinskom namjenskom kreditu, koji je sastavljen u pisanom obliku i sadrži sve elemente ugovora, ne oduzima mu svojstvo pisanog oblika, pa kako izjava o jemstvu sadrži sve bitne sastojke ugovora o jemstvu (član 997. ZOO) to isti i proizvodi pravno dejstvo.”

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, 58 0 P 100977 19 Rev od 5.11.2019. godine)

NIŠTAVE ODREDBE OPĆIH UVJETA TUŽENE BANKE

član 143

Kada po ugovoru o kreditu redovna (ugovorena) kamatna stopa ima varijabilni karakter dok je marža (dio kamate koja pokriva osnovne rizike i troškove poslovanja banaka) fiksna kategorija, ništave su odredbe Općih uvjeta tužene banke koje daju pravo Kreditnom odboru banke da bez ikakvih zadatih parametara mijenja visinu marže i ne obavijesti klijenta o tome na valjan način prije početka primjene, jer su one protivne dobrim poslovnim običajima.

“Predmet spora je zahtjev tužitelja za isplatu iznosa od 32.993,93 KM koji potražuje od tužene na ime više naplaćene i obračunate kamate po ugovoru o kreditu od 8. 3. 2007. godine, sa kamatama i troškovima postupka.

Po pravnom shvatanju ovog suda odluke nižestepenih sudova u odnosu na glavni zahtjev donesene su pravilnom primjenom materijalnog prava.

Među strankama je sporno da li je banka mogla izmijeniti visinu marže po zaključenom ugovoru o kreditu.

Odredbom člana 3. predmetnog ugovora o dugoročnom kreditu od 08.03.2007. godine ugovorena je kamatna stopa i to: alineja a) redovna: 6 M EURIBOR + 3,50 procentnih poena godišnje, promjenjiva, u skladu sa Odlukom kreditnog odbora, pod b) po dospjeću stopa ugovorene kamate za sve dospjele, a nepodmirene tražbine banke uvećava se na dan dospjeća u skladu sa Odlukom o kamatnim stopama u poslovanju s poslovnim subjektima, te će

banka obračunati i naplatiti ugovornu kamatu primjenom stope kamate po dospijeću koja je određena Odlukom o kamatnim stopama u poslovanju s poslovnim subjektima i to za cijelo razdoblje do dana plaćanja i pod c) interkalarna kao i redovna.

Protivno revizijskim tvrdnjama tužene nižestepeni sudovi su pravilno cijenili da iz ovakvog određenja redovne kamate u članu 3. Ugovora, a u vezi sa nalazom vještaka finansijske struke, proizilazi da u ukupnoj kamati varijabilni karakter ima samo 6 M EURIBOR i da je marža od 3,5 procentnih poena godišnje fiksna kategorija tj. dio kamate koja pokriva osnovne rizike i troškove poslovanja banaka.

Euribor (euro interbank offered rate) je referentna kamatna stopa koja se utvrđuje na evropskom međubankarskom tržištu. Utvrđuje se dnevno kao prosječna stopa po kojoj reprezentativne banke međusobno daju u zajam neosigurana novčana sredstva, pa se koristi kao referentni pokazatelj cijene novca. Promjenom Euribora mijenja se i kamatna stopa, pa je time rizik promjene kamatne stope prebačen sa banke na dužnika.

Dakle, promjenljiva kamatna stopa sastoji od promjenljivog i fiksnog elementa pri čemu promjenljivi element mora biti onaj koji se zvanično objavljuje, a to je u konkretnom slučaju Euribor. Postoji više referentnih stopa Euribor 3M-12M koje se računaju i objavljuju, a u konkretnom slučaju ugovoreno je da je to šestomjesečni 6M Euribor, što znači da isti ostaje na snazi narednih šest mjeseci i tako sve do konačne otplate kredita. Zbog toga ne stoji revizijski prigovor da se 6M Euribor ne može mijenjati u skladu sa Odlukom Kreditnog odbora tužene.

Pravilan je zaključak nižestepenih sudova da je tužena imala pravni osnov za vršenje promjene kamatne stope po predmetnom ugovoru i to kada se poveća Euribor nakon šest mjeseci koji je promjenljivi dio kamate, ali ne i marže koja je fiksni dio promjenljive kamate. Ako je tužena smatrala da ima pravo vršiti i promjenu marže u okviru kamatne stope, onda je takva promjena na više, morala biti jasna i određiva, odnosno moralo se znati kada i pod kojim uvjetima banka ima pravo povećavati maržu i u kojem procentu, da bi bila dopuštena u smislu odredbi čl. 46. ZOO. Odluka o izmjeni kamatnih stopa na postojeće plasmane broj... od 30. 4. 2009. godine sama po sebi ne sadrži razloge koje su Banku opredijelile da poveća maržu.

Slijedom navedenog pravilan je zaključak nižestepenih sudova da je ugovor o kreditu u dijelu koji se odnosi na primjenu Općih uvjeta poslovanja banke iz člana 5, tačke 5.1. koje daju pravo Kreditnom odboru banke da bez ikakvih zadanih parametara mijenja visinu marže i ne obavijesti klijenta o tome na valjan način prije početka primjene, zahvaćen nedostatkom u smislu člana 143. ZOO koji ukazuje da su ništave odredbe općih uvjeta koje su protivne dobrim poslovnim običajima, te pravilno odbili njihovu primjenu u tom dijelu.

Budući da iz sadržaja žalbe tužene na prvostepenu presudu proizilazi da nije prigovarala zastarjelosti predmetnog potraživanja, odnosno razlozima iz kojih je prvostepeni sud isti odbio, to prigovor zastarjelosti ne može ponovo isticati u reviziji jer se smatra da je odustala od njega. Zbog toga ovaj revizijski prigovor nije mogao biti predmet razmatranja ovog suda.

Za zaključak da je tužitelj isplaćivao svoje ugovorene obaveze u višem iznosu da bi izbjegao prinudu, te da u smislu odredbe člana 211. ZOO ima pravo da traži vraćanje više isplaćenog iznosa nižestepeni sudovi su dali jasne i potpune razloge u obrazloženju svojih odluka koje ovaj sud u svemu prihvata bez potrebe za njihovim ponavljanjem.

Neosnovan je i revizijski prigovor da je u konkretnom slučaju odstupljeno od dosadašnje prakse ovog suda s pozivom na presudu ovog suda broj... budući da se ne radi o identičnom činjeničnom stanju, a sud o tužbenom zahtjevu odlučuje na osnovu činjenica i dokaza u svakoj predmetnoj stvari. Zbog toga, po ocjeni ovog suda nije došlo do povrede prava ravnopravnosti tužene u jedinstvenoj primjeni prava.

Ostali revizijski prigovori nisu od odlučnog značaja za donošenje odluke o ovoj pravnoj stvari (član 231. ZPP), pa ih sud kao takve nije posebno ni obrazlagao.”

BANKARSKA GARANCIJA KAO SREDSTVO OBEZBJEĐENJA UGOVORENO U KORIST POVJERIOCA IZ PRAVNOG POSLA

čl. 262 i 1083

Nema nesavjesnog postupanja povjerioca ako ne aktivira bankarsku garanciju po proteku roka za blagovremeno ispunjenje novčane obaveze dužnika, jer dužnik bez obzira na datu bankarsku garanciju ima obavezu da blagovremeno izvrši plaćanje, a pravo je povjerioca da odluči da li će se koristiti ugovorenim sredstvom obezbjeđenja novčane tražbine kada dužnik padne u docnju, ili ne.

“Prema ugovorima i računima na osnovu kojih je vještak ekonomske struke S. P. u nalazu od 7.7.2015. godine i dopuni nalaza od 29.9.2015. godine izvršio analizu visine duga, vremena dospeljeća i plaćanja (period docnje) i obračunao zatezne kamate za svaki račun zasebno, proizilazi da je ukupni glavni dug za isporučenu električnu energiju iznosio 2.416.275,80 KM, od čega je iznos od 423.341,76 KM bio obezbjeđen bankarskom garancijom po ugovorima broj:... od 24.1.2014. godine i broj:... od 24.1.2014. godine, dok to nije slučaj s iznosom od 1.992.934,10 KM (42 ugovora o kupoprodaji električne energije na dnevnom nivou).

Tuženi u reviziji ne osporava nalaz vještaka u bilo kom dijelu, pa tako ni u odnosu na utvrđeni iznos zateznih kamata koje sada, zbog docnje u plaćanju glavnog duga, predstavljaju glavno potraživanje.

Odredbom člana 5.3. ugovora o kupoprodaji električne energije, tuženi se kao kupac obavezao da po potpisu ugovora dostavi tužitelju (prodavcu) original neopozive bankarske garancije na iznos od 144.076,80 Eura, što odgovara protivvrijednosti isporuke električne energije, kojom garantuje plaćanje prodavcu “na prvi zahtjev bez prava na primjedbu i uslovljavanje”. Validnost garancije je ugovorena do 15.4.2014. godine, a među strankama nije sporno da je garancija produžavana do 31.5.2014. godine.

Odredbom člana 5.4. ugovoreno je da ako kupac ne plati energiju najkasnije 15-og dana narednog mjeseca u odnosu na mjesec izvršene isporuke (to je ugovoreni rok plaćanja po tački 5.1.), da će prodavac aktivirati bankarsku garanciju za uredno plaćanje i “putem iste naplatiti svoje potraživanje za isporučenu električnu energiju i za naknadu štete obračunate po ovom ugovoru uz pravo da jednostrano raskine ugovor”. Odredbu člana 5.4. ugovora, po ocjeni ovog suda, treba se tumačiti kako glasi (član 99. stav 1. ZOO) jer je jasna i nema potrebe da se tumači kao sporna odredba (stav 2.).

Član 9. ugovora se odnosi na jednostrani raskid i pravne posljedice istog (tačka 9.4. b. određuje šta predstavlja štetu za prodavca koja pada na teret kupca).

Prema odredbi člana 1083. stav 1. ZOO, bankarskom garancijom se obavezuje banka prema primaocu garancije (korisniku) da će mu za slučaj da mu treće lice ne isplati obavezu o dospelosti namiriti obavezu ako budu ispunjeni uslovi navedeni u garanciji. Ova odredba se odnosi na tzv. akcesornu ili jemstvenu garanciju.

Ako bankarska garancija sadrži klauzulu “bez prigovora”, “na prvi poziv” ili sadrži riječi koje imaju isto značenje (kao što je u konkretnom), banka ne može da ističe prema korisniku prigovore koje nalogodavac kao dužnik može da ističe prema korisniku po osiguranoj obavezi (član 1087. stav 1. ZOO). Ova garancija je apstraktna (samostalna) u odnosu na pravni posao sklopljen između nalogodavca i korisnika i predstavlja instrument osiguranja najvećeg stepena, pošto banka nema pravo preispitivati pravnu osnovanost zahtjeva za isplatu.

(...)

Nema nesavjesnog postupanja tužitelja u činjenici da nije, po proteku roka za blagovremeno ispunjenje dužnikove novčane obaveze, aktivirao bankarsku garanciju jer je ona sredstvo obezbjeđenja ugovorena u njegovu korist (njegovo pravo, a ne obaveza).

Dužnik, bez obzira na datu bankarsku garanciju, ima prvenstvenu obavezu da blagovremeno izvrši plaćanje (član 262. stav 1. ZOO), a pravo je povjerioca da odluči da li će se koristiti ugovorenim sredstvom obezbjeđenja novčane tražbine, ako dužnik padne u docnju, ili ne.”

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, 62 0 Ps 010454 17 Rev od 16.11.2017. godine)

OBAVEZA DAVAOCA KREDITA KADA JE UGOVORENA PROMJENJIVA KAMATNA STOPA

Zakon o bankama Republike Srpske

član 98

Ukoliko je ugovorom o kreditu utvrđeno pravo davaoca kredita da svojom odlukom utvrdi visinu kamatne stope, davalac kredita je dužan da korisnika kredita obavještava o godišnjoj kamatnoj stopi.

“Takođe, nije sporno da su stranke u periodu ispunjenja obaveze ugovorile promjenjivu kamatnu stopu (član 3. ugovora) čija visina zavisi od kretanja i dinamike promjene Libora na tržištu kapitala, koji podaci se javno objavljuju. Tako su prihvatile da se obračun visine kamatne stope u pojedinim razdobljima vrši na osnovu pokazatelja koji su određeni od strane trećih lica, kako pravilno zaključuje drugostepeni sud.

I po ocjeni ovog suda tužena je, saglasno odredbi člana 12. stav 1. ugovora, imala pravo da svojom odlukom utvrdi visinu kamatne stope, bez posebnog zaključivanja aneksa ugovora, jer se ne radi o izmjeni ugovora o kojoj treba postići suglasnost volja ugovarača. Tužena je, prema dokazima koji su izvedeni, prvotužiteljicu kao korisnika kredita obavještavala i o godišnjoj kamatnoj stopi, što je njena obaveza predviđena odredbom člana 98. Zakona o bankama Republike Srpske (“Službeni glasnik RS” broj 44/03, 74/04), koji je bio na snazi u vrijeme zaključenja ugovora.”

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, 71 0 P 141459 15 Rev od 30.5.2017. godine)

PRENOS BANKARSKE GARANCIJE

čl. 1083 i 1086

Iako je bankarska garancija strogo formalan pravni posao koji je uvijek vezan za određena lica i određeni ugovor, do ustupanja prava iz garancije može doći ustupanjem potraživanja koje je obezbjeđeno garancijom i uz prenos obaveza u vezi sa obezbjeđenim potraživanjem.

“Zahtjev tužitelja, u odnosu na prvotuženog, je utemeljen u obavezi iz ugovora o lizingu, koji ugovor je dana 15.10.1990. godine zaključen između prvotuženog i preduzeća A. iz Lj.. Kad se i uzme da je ugovorom o ustupanju od 10.05.2010. godine (s obzirom na očigledne manjkavosti tog ugovora označene u obrazloženju prvostepene presude, te s obzirom da je suprotno revizionim navodima sud ovlašten da cijeni valjanost prezentiranog ugovora) potraživanje iz ugovora o lizingu ustupljeno tužitelju, nije bilo mjesta da se prvotuženom nametne obaveza plaćanja ugovorene cijene lizinga.

Prije svega, tužitelj nije dokazao da je po ugovoru od 15.10.1990. godine isporučena sva ugovorena oprema niti eventualno dio opreme, jer nije prezentirana specifikacija opreme (koja je bila sastavni dio ugovora), niti aneks ugovora koji je, s obzirom na čitanu dokumentaciju, “pratio” osnovni ugovor. Tužitelj je, doduše, u dokaznom postupku prezentirao otpremnicu broj... od 16.12.1990. godine (koja nije evidentirana u poslovnoj evidenciji

prvotuženog), ali kod nedostatka navedene specifikacije opreme nije moguće izvesti zaključak da li se radi o isporuci opreme po spornom ugovoru, a niti je oprema isporučena po ovoj otpremnici evidentirana kao osnovno sredstvo prvotuženog. Navedeno imajući u vidu da je i saslušani svjedok P. K. (po struci automehaničar), koji je po navodima tužbe na temelju ugovora o djelu vršio montažu isporučene robe, kako to pravilno konstatuje prvostepeni sud, sudu dao krajnje nelogičan iskaz. Prema tome, nisu pouzdano dokazani navodi tužbe da je po predmetnom ugovoru isporučena oprema za navodnjavanje.

Nasuprot tome, kako to pravilno zaključuje prvostepeni sud, prvotuženi je dokazao navode odgovora na tužbu – da nije realizovan predmetni ugovor usljed raskida istog i povrata uplaćenog avansa. Navedeno proizlazi iz sadržaja telefaksa, koji je prvotuženi dana 04.01.1991. godine uputio preduzeću A. iz Lj., te kojim je obavjestio da se zbog neizvršavanja obaveza tog preduzeća ugovor smatra raskinutim. To proizlazi i iz činjenice (podaci iz nalaza vještaka finansijske struke) da je preduzeće A. iz Lj. u tri navrata izvršilo povrat uplaćenog avansa (ukupno 1.626.780,00 dinara). Pri tome nema mjesta rezonovanju drugostepenog suda da se ne može sa sigurnošću utvrditi da li je došlo do raskida predmetnog ugovora, s obzirom da je telefaks upućen 04.01.1991. godine, dok je prvi iznos povrata avansa već 04.12.1990. godine, s obzirom da iz teksta navedenog telefaksa proizlazi da prvotuženi nije sporio povrat dijela avansa, jer zahtijeva povrat “preostalog iznosa od 826.780,00 dinara”, što odgovara zbiru povrata avansa od 18.01.1991. i 28.02.1991. godine, a što sve više upućuje na to da su ugovorne strane i prije zvaničnog raskida ugovora odustale od realizacije istoga.

U svakom slučaju, kad se ne bi prihvatili prednji razlozi, nižestepeni sudovi sa pravom izvode zaključak da je osnovan istaknuti prigovor prvotuženog o zastari potraživanja, u smislu odredbe člana 374. ZOO. Navedeno imajući u vidu da je obaveza na plaćanje cijene lizinga najkasnije dospjela 15.09.1995. godine, pa računajući zastarni rok od tri godine od dana ukidanja ratnog stanja 19.06.1996. godine, do dana podnošenja tužbe 15.03.2011. godine je prošao zastarni rok propisan zakonom. Naime, tužitelj svoje pravo temelji na ugovoru o ustupanju potraživanja od 10.05.2010. godine tvrdeći da je tim ugovorom preuzeo pravo na naplatu ugovorene cijene, ali je to pravo u momentu preuzimanja u zastari, a pogotovo je u zastari u vrijeme podnošenja predmetne tužbe, pa da su i ispunjeni svi ostali zakonski uslovi nastupanje zastarjelosti predmetnog potraživanja bi dovela do odbijanja tužbenog zahtjeva.

Stoga revizioni navodi tužitelja, po kojima usljed neplaćanja, isporučena roba nije evidentirana kao osnovno sredstvo kod prvotuženog, da je dokazana isporuka opreme, kad bi se i prihvatili, ne bi mogli dovesti do drugačijeg presuđenja u ovoj parnici.

Odlučujući o osnovanosti tužbenog zahtjeva u odnosu na drugotuženog, nižestepeni sudovi su pošli od odredbe člana 1083. ZOO, po kojoj zakonskoj odredbi bankarska garancija predstavlja strogo formalan pravni posao koji je uvijek vezan za određena lica i određeni ugovor. Međutim, može doći do ustupanja prava iz garancije, ali pod uslovima iz odredbe člana 1086. ZOO, odnosno sa ustupanjem potraživanja koje je obezbjeđeno garancijom i uz prenos svojih obaveza u vezi sa obezbjeđenim potraživanjem. Kod utvrđenja da preduzeće A. nije ispunilo svoje obaveze iz ugovora, niti je to u ime tog preduzeća ispunio tužitelj, proizlazi da po ovom osnovu u odnosu na drugotuženog tužitelj nije preuzeo potraživanje iz bankarske garancije.

Pored toga, osnovan je i prigovor drugotuženog o zastari potraživanja tužitelja (iz istih razloga kao u odnosu na prigovor prvotuženog), pa u svakom slučaju zahtjev tužitelja nije osnovan ni u odnosu na drugotuženog.”

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, 80 0 P 029665 15 Rev od 23.2.2017. godine)

BANKARSKA GARANCIJA I PRAVO BANKE NA REGRES

Nalogodavac (tražilac bankarske garancije) je dužan da plati banci koja izdaje garanciju svaki iznos koji je ona platila po osnovu garancije izdate sa klauzulom “na prvi poziv”.

“Pravilno su nižestepeni sudovi odlučili i kada su, pozivom na odredbu člana 300. ZOO, koja govori o zakonskoj subrogaciji i člana 1083. ZOO, koja reguliše pojam bankarske garancije, utvrdili da je osnovano potraživanje tužitelja prema tuženom po osnovu plaćanja bankarske garancije u ukupnom iznosu 1.608.101,17 KM.

Bankarskom se garancijom banka (ovdje je to tužitelj) obavezuje prema korisniku (u konkretnom slučaju je to bila V.) da će mu namiriti obavezu budu li ispunjeni uslovi navedeni u garanciji u slučaju da mu treća osoba (ovdje je to tuženi) ne ispunji obavezu po dospelosti (član 1083. ZOO). Parnične stranke su zaključile Okvirni ugovor o kreditnoj garanciji dana 06.9.2010. godine (koji je uspostavio pravni odnos između tužitelja i tuženog kao nalogodavca), prema kojem je tužitelj bio u obavezi, pa je i izdao predmetnu bankarsku garanciju radi obezbjeđenja naprijed opisanog kredita koji je tuženi podigao od V. (na koji način je uspostavljen pravni odnos između tužitelja kao izdavaoca garancije i V., kao povjerioca, odnosno korisnika garancije).

Bankarska garancija predstavlja obavezu banke koju ova preuzima na sebe kao garant, a koja nije vezana uz osnovni odnos između povjerioca i dužnika iz osnovnog posla koji se obezbjeđuje garancijom. Drugačije rečeno, kod bankarske garancije banka preuzima na sebe obavezu koja je nezavisna od obaveze iz dužničkopovjerilačkog odnosa povodom kojeg je izdata. Prema tome, izdavalac garancije osigurava lice u čiju je korist izdata garancija protiv rizika izostanka ispunjenja ili neurednog ispunjenja obaveze glavnog dužnika iz osnovnog posla, povodom kojeg je izdata garancija, obeštećujući korisnika garancije isplatom određenog novčanog iznosa navedenog u garanciji. Proizlazi, da punovažnost osnovnog ugovora (povodom kojeg je izdata garancija) nema uticaja na valjanost same bankarske garancije, upravo iz razloga što garancija predstavlja poseban ugovor, odnosno poseban pravni posao koji veže izdavaoca garancije i njenog korisnika.

U konkretnom slučaju radi se o bezuslovnoj bankarskoj garanciji koja je istovremeno i apstraktna (samostalna) garancija, koju opisuje odredba člana 1087. ZOO, jer u sebi sadrži klauzulu “na prvi poziv”. Kod takve garancije banka izdavalac garancije ne može isticati prema korisniku prigovore koje nalogodavac, kao dužnik, može isticati prema korisniku po obezbjeđenoj obavezi. Zato korisnik garancije duguje nalogodavcu (dužniku iz osnovnog posla, povodom kojeg je izdata garancija) iznos primljen po osnovu garancije na koji inače ne bi imao pravo zbog opravdanih prigovora nalogodavca (član 1087. stav 3. ZOO).

Prema tome, i u slučaju nevažnosti pravnog posla, raskida ili otkaza osnovnog ugovora, više sile i drugih situacija u kojima prestaje ugovor ili obaveza koja iz njega proizlazi, obaveza banke po izdatoj samostalnoj i apstraktnoj garanciji (sa klauzulom “na prvi poziv”) i dalje postoji, jer navedene okolnosti ne utiču na njenu punovažnost. S tim u vezi treba reći da su bez uticaja na rješenje ove pravne stvari u odnosnom dijelu, navodi revidenta kojima objašnjava da je došlo do raskida ugovora o kreditu (između V. kao davaoca kredita – povjerioca iz osnovnog pravnog posla i tuženog kao korisnika kredita – dužnika iz tog posla), koji je bio obezbjeđen predmetnom garancijom.

Tuženi je sa izvršenjem svoje obaveze vraćanja kredita (koji je podigao od korisnika garancije), kasnio 30 dana. Nije (kako sam navodi) platio obavezu dospelu 31.5, a ni onu dospelu 30.6.2012. godine, pa su bili ispunjeni uslovi za aktiviranje garancije, koja je isplaćena 10.7.2012. godine. Zato su njegovi revizioni prigovori, istaknuti u ovom pravcu, neosnovani. Naime, zakašnjenje u izmirenju obaveze se računa od dana kada je dužnik prestao da ih izvršava, a ne od dana (03.7.2012. godine) kada je raskinut ugovor o kreditu koji je bio obezbjeđen garancijom, kako pogrešno i neosnovano tvrdi revident.

Pravni odnos između nalogodavca (dužnik iz osnovnog pravnog posla) i banke koja izdaje garanciju, kako je naprijed rečeno, nastaje zaključenjem ugovora o izdavanju bankarske garancije. Prema svojoj pravnoj prirodi ovo je

ugovor o nalogu. Prema odredbi člana 759. stav 1. ZOO nalogodavac (tuženi) je dužan naknaditi nalogoprimcu (banci-garantu, ovdje tužitelj) sve potrebne troškove koje je učinio za izvršenje naloga, sa kamatom, od dana kada su učinjeni. Izdavanjem bankarske garancije nastaje i obaveza plaćanja provizije po izdatoj bankarskoj garanciji (koju su stranke u konkretnom slučaju ugovorile i čija visina, u iznosu od 9.609,48 KM, nije sporna). Ta obaveza nije uslovljena plaćanjem garantovanog iznosa korisniku garancije. Provizija – naknada po izdatoj bankarskoj garanciji je cijena koju je dužan platiti nalogodavac (tuženi), odnosno dužnik iz osnovnog posla, za rizik koji banka garant (tužitelj) preuzima izdavanjem bankarske garancije da će nastupiti obaveza plaćanja po osnovu te garancije iz njenih sredstava (što se u konkretnom slučaju i desilo). Odredbom člana 1087. stav 2. ZOO propisano je da je nalogodavac, kao tražilac garancije, dužan da plati banci svaki iznos koji je banka platila po osnovu garancije izdate sa klauzulom “na prvi poziv”. Riječ je o pravu banke na regres.

Nije sporno da je tužitelj temeljem predmetne bankarske garancije isplatio njenom korisniku određen iznos. Dio tog iznosa mu je vratio korisnik garancije (kako je naprijed rečeno), kada se naplatio od glavnog dužnika iz osnovnog posla (tuženog). Dakle, nije se obešteto za iznos od 1.576.796, 69 KM. Saglasno naprijed izloženom, imajući u vidu i odredbu člana 300. ZOO, stekli su se uslovi da tužitelj od tuženog traži vraćanje tog iznosa (da se regresira) zajedno sa kamatom u iznosu od 21.695,00 KM i naknadom za izdavanje bankarske garancije u iznosu od 9.609,48 KM, pa nižestepeni sudovi nisu pogriješili kada su utvrdili da su osnovana i ova potraživanja tužitelja.

Slijedom izloženog valjalo je reviziju tuženog odbiti, u dijelu kojim se osporavaju nižestepene presude u pogledu utvrđenja osnovanosti naprijed navedenih potraživanja tužitelja prema tuženom, temeljem odredbe člana 248. Zakona o parničnom postupku (“Službeni glasnik RS”, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 – dalje: ZPP).”

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, 57 0 Ps 102372 18 Rev od 11.12.2018. godine